

DOI: 10.5281/zenodo.14549318

UDC: 343.54:613/614

IMPACTUL VIOLENȚEI ÎN FAMILIE ASUPRA VICTIMELOR ȘI COMUNITĂȚII

DOMESTIC VIOLENCE'S IMPACT ON VICTIMS AND COMMUNITIES

Petru Glavan, Andrei Pădure, Anatolii Bondarev

Catedra de medicină legală, Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău, Republica Moldova

Rezumat

Objective. Analiza impactului violenței în familie asupra sănătății fizice și psihice a victimelor, precum și evaluarea impactului social și economic al acestui fenomen asupra comunității, în vederea optimizării răspunsurilor instituționale și a protecției victimelor.

Materiale și metode. Studiul a analizat literatura de specialitate privind impactul violenței în familie, utilizând surse din baze de date precum PubMed, Scopus și Google Scholar, pentru a evidenția consecințele asupra sănătății fizice, psihice și sociale, precum și impactul asupra societății.

Rezultate. Violența domestică este un fenomen complex și devastator, cu un impact profund asupra victimelor și societății, având repercusiuni fizice, psihice și sociale semnificative. Studiile arată că aceasta cauzează leziuni fizice, tulburări psihice, depresie și anxietate, iar victimele sunt vulnerabile la suicid și abuz de substanțe. Violența în familie reprezintă principala cauză a femicidului, escaladând în acte extreme de abuz, în care femeile, în majoritate, sunt ucise de partenerii sau membrii familiei. De asemenea, violența domestică generează un impact economic considerabil, cu cheltuieli substanțiale pentru sănătate, justiție și protecția socială, și costuri indirecte legate de pierderea productivității și creșterea criminalității.

Concluzii. Violența în familie este o problemă majoră de sănătate publică, cu un impact semnificativ asupra victimelor și societății în ansamblu, afectând sănătatea fizică și psihică, iar sectorul sănătății are un rol esențial în identificarea, tratarea și referirea victimelor, contribuind astfel la protejarea drepturilor fundamentale și la promovarea bunăstării sociale.

Cuvinte-cheie: violența în familie, victimă, consecințe asupra sănătății, impactul social

Summary

Objectives. Analysis of the impact of domestic violence on the physical and mental health of victims, as well as assessment of the social and economic impact of this phenomenon on the community, in order to improve institutional responses and victim protection.

Material and methods. The study reviewed the literature on the impact of domestic violence, using sources from databases such as PubMed, Scopus, and Google Scholar, to highlight the consequences on physical, mental, and social health, as well as the impact on society.

Results. Domestic violence is a complex and harmful phenomenon with a profound impact on victims and society, with significant physical, psychological and social implications. Studies show that it causes physical injuries, mental disorders, depression and anxiety, and victims are vulnerable to suicide and substance abuse. Domestic violence is the leading cause of femicide, often escalating into severe acts of abuse, with the majority of women being killed by their partners or family members. Additionally, domestic violence carries a significant economic burden, resulting in substantial costs for healthcare, justice, and social services, along with indirect costs such as lost productivity and increased crime rates.

Conclusions. Domestic violence is a major public health issue with a significant impact on victims and society as a whole, affecting both physical and mental health. The healthcare sector plays a crucial role in identifying, treating, and referring victims, protecting fundamental rights and promoting social well-being.

Keywords: domestic violence, victim, health consequences, social impact

Introducere

Violența domestică este o problemă globală care afectează toate țările lumii, deseori fiind bine camuflată și ascunsă în spatele unor concepții greșite despre rolurile tradiționale ale bărbaților și femeilor în familie și societate. Aceasta rămâne în continuare una dintre cele mai grave și larg răspândite infracțiuni cu care se confruntă toate societățile contemporane, lezând drepturile și demnitatea umană a membrilor acestora, cu consecințe grave în plan fizic, emoțional, financiar și social asupra victimelor, familiilor și societății în întregime [1]. Violența pune în pericol stabilitatea familiei și are un impact negativ asupra tuturor membrilor ei, inclusiv copii, care ajung victime și martori ai violenței ce cresc într-un mediu conflictual, nefericit.

Aceasta este asociată cu asumarea de comportamente de risc, care se pot manifesta odată cu înaintarea în vârstă [2]. Deși violența domestică a fost recunoscută ca o problemă socială de mai multe decenii, ea rămâne o infracțiune subraportată și implicit subevaluată, iar amploarea sa continuă să fie de o relevanță majoră și astăzi. Conform statisticilor globale, violența domestică este cea mai comună și răspândită formă de victimizare a femeilor, fapt explicat de persistența stereotipurilor și convingerilor privind rolurile tradiționale patriarhale de gen în familii și societate [3]. Această formă de violență este considerată drept o *crimă nevăzută* sau produsă în *spatele cortinei* prin urmare, este dificil, sau chiar imposibil, să se realizeze statistici exacte privind adevărata sa prevalență, deoarece numărul de cazuri raportate este

substanțial mai mic decât numărul cazurilor care au loc în realitate. Cu toate acestea, în conformitate cu datele statistice ale Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), la nivel global, aproape o treime dintre femei au fost supuse violenței fizice sau sexuale din partea partenerului de viață cel puțin o dată [4]. Aceeași sursă reflectă că femeile tinere sunt cele mai vulnerabile, deoarece 27% dintre femeile cu vârste cuprinse între 15 și 49 de ani din întreaga lume au fost supuse violenței fizice și/sau sexuale din partea partenerului [4]. Prevalența violenței domestice diferă de la o țară la alta, fiind determinată de o serie de factori, cum ar fi diferențele culturale, sociale, economice și de altă natură. În unele regiuni ale lumii, rata femeilor supuse violenței din partea partenerului intim atinge cifre semnificativ de înalte, precum 40,6% în America Latină, 41,8% în Africa Subsahariană de Vest, 41,7% în Asia de Sud și 65,6% în Africa Centrală Subsahariană [5].

Statistica Consiliului Europei reflectă că 45% dintre femei au suferit de vreo formă de violență pe parcursul vieții, iar între 12% și 15% de femei din Europa, cu vârsta de peste 16 ani, sunt victime ale violenței în familie [6]. Potrivit studiului *Bunăstarea și siguranța femeilor* realizat de Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) (2019), în Republica Moldova, 73% de femei au fost supuse cel puțin unei forme de violență din partea partenerului intim la un moment dat în viață, indicator ce semnificativ depășește media din Uniunea Europeană. Violența psihologică rămâne în continuare cea mai răspândită formă, afectând 71% dintre femei, în timp ce violenței fizice îi revin 33% [7]. Potrivit Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, doar în anul 2022 au fost constatate 2471 cazuri de violență în familie, dintre care 81,3% de victime au fost femei. Amploarea fenomenului violenței în familie poate fi reflectată și de dinamica adresărilor victimelor la organele de poliție. Conform datelor MAI [8], anual se atestă o creștere constantă a raportării cazurilor de la 6569 în anul 2012 la 15.526 în anul 2022. Este de atenționat și faptul că, în fiecare an, în Republica Moldova sunt înregistrate circa 30 de omucideri generate de violența în familie.

Materiale și metode

Pentru a analiza impactul violenței în familie, studiul s-a axat pe analiza literaturii de specialitate, utilizând surse din baze de date precum PubMed, Scopus și Google Scholar. Au fost studiate studii originale relevante pentru subiectul abordat, publicate în limba engleză sau română, date în perioada 2013-2022, folosind cuvinte-cheie precum „violența în familie”, „consecințe psihosociale”, „impactul asupra sănătății”, „costurile sociale ale violenței”. Informațiile extrase au fost sintetizate pentru a evidenția efectele asupra sănătății fizice, mentale și sociale, precum și impactul asupra comunității.

Rezultate și discuții

Violența domestică este un fenomen complex și devastator, iar consecințele sale afectează atât subiecții implicați, cât și societatea per ansamblu. Cu toate că violența în familie exercită un impact profund asupra tuturor persoanelor afectate, aceasta are consecințe mai severe

asupra femeilor și a copiilor [9]. Potrivit unui raport recent al OMS (2021), aceasta cauzează probleme grave de sănătate fizică, mentală, sexuală și reproductivă, fiind clasificate în consecințele imediate (acute) și de lungă durată (cronice) [10]. OMS subliniază, de asemenea, că expunerea unei persoane la mai multe forme de violență (cum ar fi violența fizică și sexuală) și/sau la multiple acte de violență, poate conduce la consecințe mai serioase în timp pentru sănătatea acesteia [10], ceea ce accentuează că intensitatea actului de violență este direct proporțională cu gravitatea impactului asupra sănătății femeii.

Carneiro și coaut. (2017) evidențiază în calitate de consecințe de ordin fizic, sexual și psihologic leziunile traumatiche de diferit grad (inclusiv letale), sarcinile nedorite, intervențiile de avort, bolile cu transmitere sexuală, complicațiile legate de sarcină în contextul agresiunilor în timpul perioadei de gestație, depresia, tulburările de stres posttraumatic, frica, anxietatea, izolarea socială și tulburările de somn [11]. Această listă de consecințe este completată de M. Polychronopoulou (2016), D.E. Stewart și coaut. (2020), K. Alejo (2014), A. Kumar și coaut. (2013) și OMS (2021) cu tulburări gastro-intestinale, tulburări de alimentație, dureri cronice, mobilitate redusă, tentative de suicid, dependență de substanțe de abuz și stare de sănătate precară [10, 12-15].

Unul dintre rolurile primordiale ale sistemului de sănătate în general, și al medicinei legale în particular, constă în obiectivarea abuzului fizic prin examinarea leziunilor traumatiche prezentate de victimă. Aceste leziuni pot reprezenta semne traumatiche ale oricărei agresiuni fizice și nu oferă medicului indicii specifice pentru a confirma circumstanțele violenței în familie. Studiile efectuate în timp pentru identificarea aspectelor traumatiche ce ar putea sugera producerea acestora în contextul violenței în familie au dus la rezultate cu o sugestivitate relativă a fenomenului. Mai mult, U.J. Reijnders și M. Ceelen (2014) [16] și R.K. Yau și coautorii (2013) [17] demonstrează că leziunile fizice rezultate în urma violenței în familie nu sunt semnificativ diferite de cele suferite în alte condiții [18]. Totodată, este important să menționăm că violența domestică este, adesea, asociată cu lezarea nu doar a structurilor externe ale corpului, ci și cu afectarea organelor interne, ce pot determina consecințe grave asupra sănătății fizice și psihice ale victimelor. Astfel, un studiu realizat G. Zieman și coautorii (2016) [19] a subliniat că trauma cranio-cerebrală este o consecință frecventă a violenței în familie, deseori subraportată, neinvestigată și nedagnosticată de către personalul medical, care, în timp, poate fi asociată cu consecințe grave pe termen lung, inclusiv repercusiuni fizice, comportamentale și cognitive.

Pe lângă traumatismele acute, cercetările au demonstrat că violența în familie are diverse efecte adverse de lungă durată, cum ar fi: starea de sănătate precară, simptome psihosomatice, complicații obstetricale și ginecologice, tulburări de somn, inapetență, pierderi de memorie, amețeli, dureri de spate, dureri de stomac, cefalee [9, 11, 18, 20]. Cele mai frecvente probleme de sănătate mintală, legate de violența în familie, sunt depresia, anxietatea și stresul post-traumatic. H.P. Siltala (2020) [18], S. Bazargan-Hejazi (2014) [21], G. Dillon (2013) [22], K.L. Hegarty (2013) [23] adaugă

că tulburările psihice cauzate de actele de violență domestică sunt exprimate prin sentimente de teamă, dezgust, tristețe profundă, stimă de sine scăzută și alte simptome depresive. Mai mult, studiile arată că victimele violenței domestice sunt expuse unui risc crescut de boli fizice și psihice cronice, dependență de droguri, criză economică, excluziune socială și victimizare ulterioară [24, 25]. Violența în familie poate fi considerată în calitate de factor determinant al suicidului și a consumului de substanțe interzise. Acest fapt este confirmat și de unele studii ce reiterează că rata de suicid și de abuz de substanțe interzise este mai mare în rândul victimelor violenței în familie decât în populația generală [9, 18, 22, 27]. Potrivit unui studiu realizat în Carolina de Nord [27], condus de cercetători de la UNC Gillings School of Global Public Health și Injury Prevention Research Center (IPRC), violența împotriva partenerului intim reprezintă un precursor pentru 6,1% din toate cazurile de suicid. Conform datelor MAI [8], anual, în Republica Moldova, sunt înregistrate circa 5 cazuri de suicid determinate de violența în familie. În abordarea pacienților cu afecțiuni psihice determinate de actele de violență în familie, un aspect important reprezintă referirea corectă a acestora. Specialiștii primari din domeniul sănătății trebuie să îndrume victimele cu tulburări psihice diagnosticate anterior sau legate de acte de violență din partea partenerului intim către prestatorii de servicii de sănătate pentru a beneficia de intervenții medicale psihologice/mintale [28].

Potrivit Oficiului Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC) (2022), femicidul familial reprezintă punctul final al unui continuum de forme de violență de gen multiple, suprapuse și interconectate [29]. Aceeași sursă relevă că, în medie, peste cinci femei sau fete sunt ucise în fiecare oră de o persoană din propria familie. Aceeași sursă relatează că 45.000 de femei (56%) au decedat în anul 2021 în urma acțiunilor unei persoane apropiate. Studiul dezvăluie că rata femeilor ucise de partenerul de viață sau de un alt membru al familiei la 100.000 de populație pe glob reprezintă 1,1, cel mai mic indicator fiind înregistrat pe continentul european (0,6), iar cel mai înalt – pe cel african (2,5) [29]. Potrivit studiului *Violența față de femei în Uniunea Europeană* (2015), menit să evalueze amploarea violenței față de femei în Uniunea Europeană, se estimează că anual sunt înregistrate circa 3500 de decese asociate cu violența domestică, cu 9 victime înregistrate zilnic, majoritatea dintre ele fiind femei (7 din 9) [6].

Ca orice alt fenomen social negativ, violența în familie are implicații semnificative asupra aspectelor morale, sociale și economice ale societății, unele dintre care au fost enunțate în Strategia națională *de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023* [30], care, ulterior, au servit în calitate de suport la elaborarea Programului național *privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027* [31]. Printre efectele nocive social-economice ale violenței domestice enunțate de strategie, se enumeră: creșterea mortalității; creșterea numărului concediilor medicale; scăderea productivității muncii, irosirea timpului de lucru; sporirea cheltuielilor pentru asigurări; cheltuieli

inutile în diverse domenii (păstrarea ordinii publice, justiție, medicină ș.a.); întreținerea copiilor rămași fără îngrijire părintească; perpetuarea violenței din generație în generație; înrădăcinarea ideii despre așa-zisa superioritate a bărbatului. Aceeași sursă indică și existența unor costuri de natură morală, printre care: impactul asupra relațiilor dintre parteneri; destrămarea familiilor; dezorganizarea relațiilor părinți-copii; creșterea criminalității în societate; deprecierea valorilor general-umane [30].

Un alt aspect important al consecințelor violenței în familie este reprezentat de impactul financiar al acestui fenomen. Violență domestică poate determina costuri imense pentru femei, familiile acestora și societăți. Cercetătorii K. Showalter (2016) și C. Peterson, et al. (2018) [32] sunt de părere că violența domestică este una dintre cele mai costisitoare probleme de sănătate cu care se confruntă societatea contemporană [32, 33]. Repercusiunile de natură economică au un impact atât asupra persoanelor afectate, cât și asupra economiilor naționale, per ansamblu. Potrivit Institutului European pentru Egalitate de Gen (IEEG), costurile violenței în bază de gen în Uniunea Europeană constituie 366 mlrd. de euro anual, 79% dintre aceste costuri fiind suportate pentru violența față de femei [34]. Aceeași sursă menționează că cele mai mari costuri provin din impactul fizic și emoțional (56%), urmat de serviciile de justiție penală (21%) și pierderea producției economice (14%), dar și alte costuri, cum ar fi: serviciile de justiție civilă (ex.: pentru divorțuri și procedurile de custodie a copiilor), ajutorul acordat pentru locuință și protecția copilului.

În anul 2016, în Republica Moldova, a fost realizat studiul *Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și violenței împotriva femeilor* [35], conform căruia cheltuielile înregistrate în anul 2014 în domeniile protecției sociale, medicină și justiție au fost estimate la o valoare totală de aproximativ 36 de milioane de lei. Potrivit aceluiași studiu, Republica Moldova a fost obligată de Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (CtEDO) să achite despăgubiri victimelor în valoare de aproximativ 1.550.970 de lei în doar patru ani. În privința acestor costuri, Strategia națională *de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie pe anii 2018-2023* [30] a evidențiat că o proporție semnificativă din aceste cheltuieli (cca. 15.845.000 lei) a fost suportată în principal de către victime și nu de către stat, întrucât accentul principal al mecanismului de intervenție al autorităților statului s-a axat pe gestionarea consecințelor violenței și nu pe prevenire. Mai mult ca atât, studiul indicat a relevat că și cheltuielile în domeniul justiției (aproximativ 14.990.000 lei) au reprezentat costurile asistenței acordate victimelor în cadrul proceselor judiciare suportate, la fel, în mare măsură de către acestea. Republica Moldova nu este singura țară în care mai mult de jumătate din costurile violenței domestice sunt suportate de către victime.

Concluzii

Violența în familie este un fenomen complex și devastator cu impact dăunător important asupra celor implicați direct și este asociată cu numeroase probleme și afecțiuni fizice și psihice dăunătoare pe termen scurt, mediu și lung. Totodată,

violența domestică afectează, în mod evident, starea de sănătate a întregii societăți și este, inclusiv, o povară financiară semnificativă marcată de consecințe negative pentru dezvoltarea economică și bunăstarea generală. Deși afectează profund toate persoanele implicate, consecințele sunt mult mai severe în cazul femeilor și copiilor. Sectorul sănătății

joacă un rol crucial în combaterea violenței domestice, contribuind la identificarea timpurie a abuzurilor, oferirea tratamentului necesar victimelor și referirea lor către alte servicii de suport. Combaterea violenței în familie nu doar că protejează drepturile fundamentale ale indivizilor, dar contribuie și la stabilitatea și bunăstarea generală a societății.

Bibliografie

- Pădure A, Țurcan-Donțu A. *Violența în familie și în bază de gen (suport de curs)*. Chișinău: Bons Offices; 2022. 179 p. ISBN 978-9975-87-921-7 (Romanian)
- Gorceag L, Sirbu S, Ionița D, et al. *Suport de curs pentru formatori privind intervenția eficientă a poliției la cazurile de violență în familie în Moldova*. Chișinău: Bons Offices; 2013. 104 p. ISBN 978-9975-80-693-0 (Romanian)
- Zaharia V, Corețchi-Mocanu R. *Abordarea în presă a violenței în bază de gen și a violenței împotriva copiilor*. Ghid pentru jurnaliști. Chișinău: UN Women; 2022. 71 p. [https://www.unicef.org/moldova/media/9841/file/Abordarea în presă a violenței în bază de gen și a violenței împotriva copiilor.pdf](https://www.unicef.org/moldova/media/9841/file/Abordarea%20în%20presă%20a%20violenței%20în%20bază%20de%20gen%20și%20a%20violenței%20împotriva%20copiilor.pdf) [Accessed October 19, 2024] (Romanian)
- WHO. *Violence against women prevalence estimates, 2018: global, regional and national prevalence estimates for intimate partner violence against women and global and regional prevalence estimates for non-partner sexual violence against women*. Geneva: World Health Organization; 2021.
- Renzetti CM, Follingstad DR, Coker AL. *Preventing intimate partner violence. Interdisciplinary perspectives*. Bristol: Bristol University Press; 2017. 288 p. ISBN 978-1447333074
- European Union Agency for Fundamental Rights. *Violence against women: an EU-wide survey Main results*. Luxembourg: Publications Office of the European Union; 2014. 199 p. ISBN 978-92-9239-342
- Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). *Bunăstarea și siguranța femeilor*. 2019. ISBN 978-3-903128-41-5 https://www.osce.org/files/f/documents/e/f/425867_0.pdf [Accessed October 12, 2024] (Romanian)
- Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova. *Notă informativă privind fenomenul violenței în familie pe parcursul a XII luni ale anului 2023*. https://politia.md/sites/default/files/nota_informativa_privind_fenomenul_violentei_in_familie_12_luni_2023.pdf [Accessed October 4, 2024] (Romanian)
- WHO. *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. Geneva: World Health Organization; 2013.
- WHO. *Violence against women*. Geneva: World Health Organization; 2021.
- Carneiro JB, Gomes NP, Estrela FM, Santana JD de, Mota RS, Erdmann AL. *Domestic violence: repercussions for women and children*. *Esc Anna Nery*. 2017;21(4):e20160346. doi:10.1590/2177-9465-ean-2016-0346
- Polychronopoulou M, Douzenis A. *The psychosocial repercussions of domestic violence in battered women*. *Psychiatriki*. 2016;27(2):148-149. doi:10.22365/jpsych.2016.272.148 (English, Greek)
- Stewart DE, MacMillan H, Kimber M. *Recognizing and Responding to Intimate Partner Violence: An Update*. *Can J Psychiatry*. 2021;66(1):71-106. doi:10.1177/0706743720939676
- Alejo K. *Long-Term Physical and Mental Health Effects of Domestic Violence*. *Themis Res J Justice Stud Forensic Sci*. 2014; 2(1):82-98. doi:10.31979/THEMIS.2014.0205
- Kumar A, Haque Nizamie S, Srivastava NK. *Violence against women and mental health*. *Ment Heal Prev*. 2013;1(1):4-10. doi:10.1016/j.mhp.2013.06.002
- Reijnders UJ, Ceelen M. *7208 Victims of domestic and public violence; an exploratory study based on the reports of assaulted individuals reporting to the police*. *J Forensic Leg Med*. 2014;24:18-23. doi:10.1016/j.jflm.2014.02.006
- Yau RK, Stayton CD, Davidson LL. *Indicators of intimate partner violence: identification in emergency departments*. *J Emerg Med*. 2013;45(3):441-449. doi:10.1016/j.jemermed.2013.05.005
- Siltala HP, Kuusinen-Laukkala A, Holma JM. *Victims of family violence identified in emergency care: Comparisons of mental health and somatic diagnoses with other victims of interpersonal violence by a retrospective chart review*. *Prev Med Rep*. 2020;19:101136. Published 2020 Jun 1. doi:10.1016/j.pmedr.2020.101136
- Zieman G, Bridwell A, Cárdenas JF. *Traumatic Brain Injury in Domestic Violence Victims: A Retrospective Study at the Barrow Neurological Institute*. *J Neurotrauma*. 2017;34(4):876-880. doi:10.1089/neu.2016.4579
- Carneiro JB, Gomes NP, Estrela FM, da Silva AF, Carvalho MRDS, Weblar N. *Care Provided to Women Victims of Intimate Partner Violence From the Perspective of Health Professionals*. *Inquiry*. 2022;59:469580211064105. doi:10.1177/00469580211064105
- Bazargan-Hejazi S, Kim E, Lin J, Ahmadi A, Khamesi MT, Teruya S. *Risk factors associated with different types of intimate partner violence (IPV): an emergency department study*. *J Emerg Med*. 2014;47(6):710-720. doi:10.1016/j.jemermed.2014.07.036
- Dillon G, Hussain R, Loxton D, Rahman S. *Mental and Physical Health and Intimate Partner Violence against Women: A Review of the Literature*. *Int J Family Med*. 2013;2013:313909. doi:10.1155/2013/313909
- Hegarty KL, O'Doherty LJ, Chondros P, et al. *Effect of type and severity of intimate partner violence on women's health and service use: findings from a primary care trial of women afraid of their partners*. *J Interpers Violence*. 2013;28(2):273-294. doi:10.1177/0886260512454722
- Singhal S, Orr S, Singh H, Shanmuganantha M, Manson H. *Domestic violence and abuse related emergency room visits in Ontario, Canada*. *BMC Public Health*. 2021;21(1):461. doi:10.1186/s12889-021-10501-9
- Public Health Agency of Canada. *The Chief Public Health Officer's report on the state of public health in Canada 2016: a focus on family violence in Canada*.

2016. 64 p. ISBN 1924-7087
26. Beydoun HA, Williams M, Beydoun MA, Eid SM, Zonderman AB. Relationship of Physical Intimate Partner Violence with Mental Health Diagnoses in the Nationwide Emergency Department Sample. *J Womens Health (Larchmt)*. 2017;26(2):141-151. doi:10.1089/jwh.2016.5840
 27. Kafka JM, Moracco KBE, Taheri C, et al. Intimate partner violence victimization and perpetration as precursors to suicide. *SSM Popul Health*. 2022;18:101079. doi:10.1016/j.ssmph.2022.101079
 28. Morari G, Pădure A, Zarbailov N. Ghid pentru specialiștii din sistemul de sănătate privind intervenția eficientă în cazurile de violență împotriva femeilor. Chișinău: Cartea Juridică; 2016. 160 p. (Romanian)
 29. United Nations Office on Drugs and Crime. Gender-related killings of women and girls (femicide/feminicide). Global estimates of gender-related killings of women and girls in the private sphere in 2021. Improving data to improve responses. 2022. <https://www.unwomen.org/sites/default/files/2023-11/gender-related-killings-of-women-and-girls-femicide-feminicide-global-estimates-2022-en.pdf> [Accessed October 15, 2024]
 30. Guvernul Republicii Moldova. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 281/2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia. *Monitorul Oficial*. 2018;121-125 (Romanian)
 31. Guvernul Republicii Moldova. Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027. https://social.gov.md/wp-content/uploads/2023/03/Programul-VFF-si-VF_-15.03.2023_final.pdf [Accessed October 21, 2024] (Romanian)
 32. Showalter K. Women's employment and domestic violence: A review of the literature. *Aggress Violent Behav*. 2016;31:37-47. doi:10.1016/j.avb.2016.06.017
 33. Peterson C, Kearns MC, McIntosh WL, et al. Lifetime Economic Burden of Intimate Partner Violence Among U.S. Adults. *Am J Prev Med*. 2018;55(4):433-444. doi:10.1016/j.amepre.2018.04.049
 34. European Institute for Gender Equality. Gender-based violence costs the EU €366 billion a year. 2021. <https://eige.europa.eu/newsroom/news/gender-based-violence-costs-eu-eu366-billion-year> [Accessed October 28, 2024]
 35. Centrul de Drept al Femeilor. Raportul de estimare a costurilor violenței în familie și a violenței împotriva femeilor în Moldova. Chișinău. 2016. <https://moldova.unwomen.org/sites/default/files/Field%20office%20Moldova/Attachments/Publications/2016/Raport%20Costing%20of%20Violence%20-%20RO.pdf> [Accessed October 28, 2024] (Romanian)

Recepționat – 04.12.2024, acceptat pentru publicare – 21.12.2024

Autor corespondent: Petru Glavan, e-mail: petru.glavan@usmf.md

Declarația de conflict de interes: Autorii declară lipsa conflictului de interes.

Declarația de finanțare: Autorii declară lipsa de finanțare.

Citare: Glavan P, Pădure A, Bondarev A. Impactul violenței în familie asupra victimelor și comunității [Domestic violence's impact on victims and communities]. *Arta Medica*. 2024;93(4):23-27.